

podpůrný materiál 1.1-1

Vymezení a prioritizace věcných oblastí dat

verze 1.0

vytvořeno v rámci projektu

Zajištění podmínek pro kvalitní správu datového fondu a zajištění řízeného přístupu k datům

Reg.č.: CZ.31.1.01/MV/23_62/0000062

Obsah

1	Účel a doporučený způsob využití materiálu.....	2
1.1	Podpora ze strany DIA	3
2	Přehled věcných oblastí	3
2.1	Proč je přehled potřebný	3
2.2	Vymezení věcných oblastí	4
2.3	Základní charakteristiky oblastí	4
2.4	Doplňující informace specifické pro správu dat.....	4
3	Prioritizace oblastí	5
3.1	Přístup a kritéria prioritizace	5
3.2	Vyhodnocení priorit v <i>Přehledu věcných oblastí dat</i>	6

1 Účel a doporučený způsob využití materiálu

Tento materiál slouží k podpoře naplňování bodu 1.1 minimálního standardu kvalitní správy dat („Jsou zmapovány a prioritizovány věcné oblasti dat“), resp. opatření 1.2.1 Strategie¹ („Zmapovat a prioritizovat věcné oblasti dat“). Jeho cílem je **vysvětlit, proč je nezbytné mít přehled o věcných oblastech dat úřadu, a jak prakticky určit prioritní oblasti**, ve kterých budou implementovány další body minimálního standardu v prvním implementačním období (2024 – 2025). Společně s tímto metodickým materiálem nabízíme jako šablonu využitelnou pro vytvoření a udržování přehledu oblastí (vč. jejich priorit) podpurný materiál *pm_1.1-2 Přehled věcných oblastí dat*.

Pojem „věcná oblast dat“ používáme pro označení určité **ohraničené části dat potřebných k výkonu veřejné správy, které úřad spravuje**. Přívlastek „věcná“ znamená, že v jedné takové oblasti jsou data o věcech, které spolu ze své podstaty souvisejí. Ve spojení s ním záměrně používáme obecné označení „oblast“ a necháváme tak prostor pro rozhodnutí, čemu budou v případě konkrétního úřadu věcné oblasti odpovídat. Doporučujeme při tom vycházet z libovolného věcného členění, které je v úřadu zažité a běžně používané např. jako odpověď na otázku „co všechno děláme“ (může jít o členění přes agendy, procesy, organizační složky, systémy, apod. - více viz kap. 2.2).

Za pomoci informací uvedených v tomto materiálu (a případně s individuální konzultační podporou projektového týmu správy dat) by měl úřad **v prvním kroku vymežit své věcné oblasti a sestavit jejich kompletní výčet** (tj. naplnit sloupec B *Přehledu věcných oblastí dat*). Následně by měly být ke každé oblasti doplněny **stručné základní charakteristiky** (viz kap. 2.3), které umožní získat představu o dané oblasti a odkáží na zdroje podrobnějších informací.

Nad přehledem a základní charakteristikou všech věcných oblastí by v dalším kroku měla proběhnout **prioritizace**, jejímž výsledkem bude rozhodnutí o tom, které oblasti budou z hlediska zavádění správy dat prioritní a v jakém pořadí se jim bude úřad věnovat (tj. naplnění

¹ *Strategie pro správu dat ve veřejné správě České republiky (2026-2030)*, oficiálně *Strategie řízeného přístupu k datům pro zajištění podmínek pro kvalitní správu datového fondu VS ČR*.

sloupců G a H *Přehledu věcných oblastí dat*). Jako podporu pro určení priorit nabízíme v rámci tohoto materiálu sadu kritérií (viz kap. 3.1) a v *Přehledu věcných oblastí dat* pak i připravený mechanismus vyhodnocení těchto kritérií na základě jim přidělených vah (viz kap. 3.2). Kritéria i jejich váhy si může úřad pro své potřeby libovolně přizpůsobit, nebo k celé prioritizaci přistoupit jiným způsobem (viz kap. 3.1). Důležité je, aby na konci bylo dobře promyšlené rozhodnutí o tom, v jakých oblastech bude správa dat přednostně rozvíjena.

Druhá část *Přehledu věcných oblastí dat* obsahující **další informace specifické pro správu dat** (viz kap. 2.4) bude pak doplňována průběžně s tím, jak budou v úřadu zaváděny další body minimálního standardu.

1.1 Podpora ze strany DIA

V průběhu vymezování a výběru prioritní oblasti dat mohou jednotlivé úřady využít konzultační podpory ze strany projektového týmu DIA. Ta jim bude k dispozici již na počátku při výběru vhodného způsobu členění/vymezení oblastí. Dále bude tým DIA v případě potřeby spolupracovat s úřady při vyhodnocování priorit nad vytvořeným přehledem oblastí. V neposlední řadě připravil tým DIA jako podpůrné materiály šablonu *pm_1.1-2 Přehled věcných oblastí dat* a tento materiál, který (od kap. 2.3 dále) detailně vysvětluje postup při práci s ní. Úřady mohou šablonu využít pro vytvoření přehledu oblastí a následné vytipování prioritní oblasti a mohou si ji libovolně přizpůsobit podle svých potřeb.

2 Přehled věcných oblastí

2.1 Proč je přehled potřebný

Přehled věcných oblastí dat je důležitý v této fázi naplňování minimálního standardu správy dat zejména proto, že řadu navazujících kroků nebude možné v daném čase a s dostupnými zdroji řešit plošně nad všemi oblastmi, které si úřad vymezí. To se týká především popisu a katalogizace dat, které je třeba provádět postupně po jednotlivých oblastech v pořadí podle stanovených priorit.

Hlavním důvodem pro sestavení přehledu a prioritizaci oblastí je potřeba klíčových aktérů správy dat na příslušném úřadě správně směřovat pozornost a dostupné kapacity. Jedná se zejména o osoby naplňující role „garanta správy dat“ a „datového architekta“ (blíže k těmto rolím viz podpůrné materiály k rolím a odpovědnostem: [zde](#) a [zde](#)). Součástí jejich činnosti bude na počátku získat potřebné informace o věcných oblastech dat a následně rozhodnout, kterým z nich se bude interní tým správy dat s podporou DIA věnovat a v jakém pořadí.

Z dlouhodobého hlediska si pak budou muset nadále udržovat přehled o věcných oblastech dat a průběžně zvažovat, co vše z hlediska dat v organizaci existuje, jaká část je aktivitami správy dat již pokryta a jaké další oblasti bude třeba zahrnout v budoucnu, v jakém časovém období a z jakého důvodu.

Vytvořený a udržovaný přehled věcných oblastí dat může zároveň sloužit pro kohokoliv, kdo se bude s daty úřadu seznamovat poprvé, a to jak v rámci úřadu (například nově zaměstnaní lidé), tak i mimo úřad samotný. Přehled věcných oblastí v takovém případě poslouží pro rychlou orientaci v datech daného úřadu.

V rámci aktuálně probíhajícího projektu na podporu rozvoje správy dat ve veřejné správě² je prioritizace oblastí zároveň nezbytná pro jasné určení ambice, která má být naplněna v těchto dvou letech.

2.2 Vymezení věcných oblastí

Pro vymezování věcných oblastí dat mohou úřady využít několik přístupů. Využít mohou členění přes agendy (nebo jejich části), procesy (ať už hlavní/agendové nebo procesy probíhající na určité úrovni), organizační strukturu (tzn. působnost jednotlivých útvarů) nebo jednotlivé ISVS (respektive data, která v nich jsou).

Je však možné využít také libovolné jiné věcné členění, například přes primární aktiva kybernetické bezpečnosti. Zejména se jedná o situaci, kdy takové členění již úřad využívá a dojde proto k závěru, že správu dat bude možné dobře propojit s fungujícími mechanismy (např. nastavením rolí a odpovědností, pravidly, procesy).

Vzhledem k úzké provazbě správy dat s celkovou architekturou úřadu může být dobrým vodítkem pro vymezení oblastí členění a popis byznys architektury v *Informační koncepci úřadu* (nebo jiných existujících výstupech enterprise architektury). Výsledné členění věcných oblastí dat a rozhodnutí o jejich prioritizaci by se pak mělo cíleně promítnout do popisu datové architektury v *Informační koncepci úřadu*.

2.3 Základní charakteristiky oblastí

V šabloně *Přehled věcných oblastí dat* by měl každé konkrétní věcné oblasti dat odpovídat jeden řádek (od řádku 7 níže). Ve sloupcích B až E by k ní pak měly být uvedeny tyto základní charakteristiky:

- **Oblast dat:** název oblasti, případně společně s identifikátorem/kódem, který je spolu s názvem běžně používán (např. u agend „A1343 Archivnictví“).
- **Základní charakteristika dat:** stručný popis dat v dané oblasti na úrovni přehledu. Popis by měl v několika větách nebo bodech shrnout základní informace o tom, o jaká data se jedná, koho a čeho se týkají, odkud pochází (např. jak jsou získávána, v jakém primárním systému).
- **Využití dat:** stručný popis hlavních způsobů využití dat v dané oblasti, který v několika větách nebo bodech shrne základní informace o tom, k čemu, kým a jakým způsobem (např. v jakých systémech) jsou data využívána.
- **Zdroje informací:** odkazy na materiály, ze kterých je možné se dozvědět více o datech v dané oblasti a o jejich využívání (např. popis souvisejících procesů, klíčové metodické/řídící dokumenty dané oblasti, části dokumentace systémů relevantní pro pochopení dat apod.).

2.4 Doplnující informace specifické pro správu dat

V dalších sloupcích *Přehledu věcných oblastí dat* jsou k vyplnění připraveny sloupce, jejichž obsah bude průběžně doplňován zároveň s tím, jak budou probíhat další aktivity správy dat směřující k naplnění minimálního standardu. Bude však prospěšné, a to i pro informační hodnotu Přehledu, pokud zde budou rovnou (už při jeho prvotním sestavení) uvedeny jakékoliv již známé informace. Jedná se o:

² Projekt *Zajištění podmínek pro kvalitní správu datového fondu a zajištění řízeného přístupu k datům*, reg.č.: CZ.31.1.01/MV/23_62/0000062.

- **Odpovědnost za data:** jména a organizační zařazení osoby, která:
 - manažersky a věcně odpovídá za data v dané oblasti, tj. např. za jejich rozsah, podobu a způsob využívání (role „vlastník dat“),
 - věcně a obsahově odpovídá za data v dané oblasti a na každodenní bázi vykonává činnosti související s jejich věcnou správou, např. kontrolu jejich správnosti a úplnosti (role „věcný správce dat“),
 - technicky rozumí struktuře ukládání dat v dané oblasti a na každodenní bázi vykonává činnosti související s jejich technickou správou, např. zajištění dostupnosti dat pro naplnění datových potřeb (role „technický správce dat“).
- **Prioritní oblast:** příznak „ano“ v případě, že daná oblast byla určena jako prioritní z hlediska zavádění správy dat (a „ne“ v opačném případě).
- **Pořadí:** číslo určující pořadí přidělené dané oblasti z hlediska zavádění správy dat; minimálně u oblastí, které jsou označeny jako prioritní, pokud je jich více.
- **sloupce I až P pro vyhodnocení priority** (defaultně skryté): viz dále kap. 3.2.
- **Identifikované datové potřeby:** stručná informace o tom, co by z hlediska dat bylo v dané oblasti potřeba (a zatím neexistuje), např. která další dosud nedostupná/nezískávaná data by byla využitelná, jaké další výstupy nad daty by byly užitečné – reporty, analýzy apod.
- **Popis a evidence dat:** stručné shrnutí informací o tom, jaké popisy a modely dat existují (zejména na konceptuální a logické úrovni) a jaký je stav evidence údajů z dané oblasti v *Registru práv a povinností*.
- **Sdílení dat:** stručná informace o tom, jaký je stav sdílení dat z této oblasti pro potřeby jiných agend a úřadů, tzn. obecně jaká data z dané oblasti a kterým úřadům jsou poskytována (včetně informace o způsobu jejich sdílení – přes propojený datový fond veřejné správy nebo jinak).
- **Kvalita dat:** přehledový popis základních mechanismů používaných pro zajištění kvality dat (např. typy kontrol uplatňovaných na vstupu, další ex-post kontroly)

Barevné odlišení sloupců odkazuje na barevnost jednotlivých oblastí správy dat, tak jak je uvedena v minimálním standardu a naznačuje, ke které oblasti se daný sloupec vztahuje.

3 Prioritizace oblastí

3.1 Přístup a kritéria prioritizace

Nad přehledem a základní charakteristikou všech věcných oblastí by v dalším kroku měla v úřadu proběhnout prioritizace s cílem odpovědět si na otázku: „Kterým oblastem se budeme z hlediska správy dat věnovat a v jakém pořadí?“

Odpověď na tuto otázku může být v některých případech jasná po krátké diskuzi klíčových aktérů / členů interního týmu správy dat v úřadu. Pokud ale takto jasná není, je možné k ní dojít systematicky cestou relativně sofistikovaného multikriteriálního výběru. V takovém případě doporučujeme provést hodnocení oblastí na základě následujících dvou sad kritérií:

- **Systémová** (na rozdíl od pragmatických kritérií níže jsou obecně platná, nezávislá na aktuální situaci, dostupných zdrojích nebo aktivitách běžících v úřadu)

- Data v dané oblasti jsou významná **pro veřejnost**: probíhá nad nimi četná interakce úřadu s veřejností např. při poskytování služeb veřejné správy nebo zveřejňování informací.
 - Data v dané oblasti jsou významná pro **jiné úřady a fungování veřejné správy**: probíhá výměna dat nebo je známá poptávka po datech ze strany jiných úřadů nebo aktérů ve veřejném sektoru, např. pro potřeby lepší digitalizace služeb nebo pro podporu rozhodování ve veřejné správě.
 - Data v dané oblasti jsou významná pro **vnitřní chod úřadu**: jejich dostupnost, kvalita, schopnost dobře je analyticky zpracovat a interpretovat je důležitá pro efektivní fungování a řízení úřadu a plnění jeho cílů (včetně politických priorit); existují / často vznikají nové potřeby související s daty v této oblasti, např. změny rozsahu primárních evidovaných dat nebo vytváření sekundárních datových/analytických výstupů nad nimi.
- **Pragmatická**
 - Je zde možnost využít **synergie** probíhajících či plánovaných změn s aktivitami správy dat: v dané oblasti již probíhají nebo se připravují změny (případně existují aktuální problémy), pro jejichž řešení by bylo přednostní zavedení kvalitní správy dat přínosem (např. díky získání lepší znalosti dat a datových potřeb v dané oblasti).
 - **Rozsah a náročnost** dané oblasti odpovídá kapacitním možnostem úřadu: různorodost a komplexita dat v dané oblasti umožňuje reálně nad nimi v daném čase (cca do konce třetího čtvrtletí 2025) zavést i kapacitně náročnější opatření správy dat (zejména ta v oblasti popisování významu dat).
 - Daná oblast je dostatečně **reprezentativní**: její relativní význam (ve srovnání s ostatními oblastmi) není okrajový, tzn. prioritní zavedení správy dat v této oblasti bude sloužit jako dobrý příklad a „odrazový můstek“ pro její následné rozšiřování do dalších oblastí.
 - Existují výchozí předpoklady pro dobrou **spolupráci** při zavádění správy dat v dané oblasti: lze předpokládat, že pracovníci disponující věcnou znalostí dat v dané oblasti budou dostupní a ochotní v daném čase poskytovat potřebnou součinnost (zejména při popisování významu dat).

3.2 Vyhodnocení priorit v *Přehledu věcných oblastí dat*

V šabloně *Přehled věcných oblastí dat* jsou pro případné multikriteriální hodnocení priority oblastí připraveny sloupce I až P. V těch je možné jednotlivé oblasti ohodnotit proti výše uvedeným kritériím. Tyto sloupce jsou ve výchozí podobě šablony skryté (s využitím funkčnosti „Přehled“ na záložce „Data“) a je možné si je zobrazit použitím tlačítka „+“ nad sloupcem H. V záhlaví sloupců J až P jsou nastaveny doporučené váhy jednotlivých kritérií. Ve sloupcích H a I jsou nastaveny vzorce pro určení výsledné priority a pořadí oblastí na základě těchto priorit. Výchozí nastavení šablony předpokládá, že kritéria budou hodnocena na číselné škále, kde vyšší hodnota znamená větší míru naplnění daného kritéria a oblast s (nej-)vyššími hodnotami tedy bude (nej-)vhodnější k tomu, aby byla určena za prioritní.

Využití výše zmíněného nebo jakéhokoliv jiného mechanismu prioritizace je na rozhodnutí každého úřadu. Pokud uzná za vhodné, je možné do hodnocení jednotlivých kritérií zapojit libovolnou skupinu relevantních aktérů z řad pracovníků úřadu (a jejich hodnocení např. průměrovat). Jednou z řady dalších možností je určit výslednou prioritu ve více krocích, kdy v prvním kroku vytipuje úzká skupina aktérů několik oblastí, které považuje za možné prioritní oblasti. Následně se do vyhodnocení kritérií zapojí i věcní experti z těchto vytipovaných oblastí a společně provedou finální ohodnocení kritérií.